

Igor Taro
Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Meie 26.06.2025 nr 5-1/2975-1

670SE ettepanek

Austatud siseminister

Riigikogu liikmed on algatanud politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu 670SE, mille kohta oodatakse Vabariigi Valitsuse arvamust. Arvamuse koondab ning esitab valitsuse istungile Siseministeerium. Eelnõuga muudetakse kehtivat õigust selliselt, et see puudutab oluliselt Rahandusministeeriumi valitsemisala asutust Maksu- ja Tolliametit. Esitame eelnõu 670 SE kohta Rahandusministeeriumi arvamuse.

Tervitame seaduseelnõu 670SE eesmärki kehtestada selge ja õiguspärane regulatsioon numbrituvastuskaamerate kasutamiseks, vähendades senist õiguslikku ebaselgust ning tugevdades isikuandmete kaitset.

Tunneme muret, et eelnõu § 13¹ lõikest 5 on välja jäänud Maksu- ja Tolliamet (MTA). Tolliseaduse §-s 4 sätestatud ülesannete täitmiseks ja maksukuritegude menetlemiseks vajab ka MTA juurdepääsu numbrituvastuskaamerate salvestistele. Politsei andmekogu põhimääruse § 19 alusel on ka MTA-l õigus saada infosüsteemist andmeid. Eelnõu 670 SE seletuskirjas puudub selgitus, miks jäetakse MTA ilma olulisest töövahendist kuritegude avastamisel.

Lisaks jõustus 27.04.2025 kriminaalmenetluse seadustiku (RT I, 17.04.2025, 1) § 212 lg 2 p 2 muudatus, millega laiendati MTA uurimisalluvuses olevate kuritegude loetelu. Kaitsepolitseiametilt anti MTale üle KarS § 93¹ ja 93² kauba sisse- ja väljaveo keeluga seotud sanktsioonikuritegude menetlemine. Tegemist on esimese ja teise astme kuritegudega. Ka nende kuritegude uurimine on oluliselt takistatud, kui MTA-l puudub ligipääs numbrituvastuskaamera salvestistele.

Riigi strateegilise institutsioonina on MTA üheks ülesandeks ühiskonna ja majanduse kaitsmine maksu- ja tollialaste süütegude ennetamise, tõkestamise ja avastamisega ning nende süütegude menetlemine. Eelnõuga loodav numbrituvastuskaamerate üleriigiline süsteem on MTA jaoks kriitilise tähtsusega tööriist nende ülesannete täitmisel.

Nagu eelnõu 670SE seletuskirjas on välja toodud, oli MTA esimene ametkond Eestis, mis võttis 2010. aastal kasutusele automaatse numbrituvastussüsteemi (ANTS) tollialaste ülesannete täitmiseks, kuid MTA numbrituvastuskaamerad on enamasti piiratud piiripunktidega. Kuritegelik tegevus ei piirdu aga piiripunktidega, vaid salakauba (kütus, alkohol, tubakas) vedu, ladustamine, jaotusvõrgud, samuti varimajandus ja maksupettuste

skeemid toimivad üle kogu riigi. Lisaks eelnevale on MTA uurimispädevuses ka teisi ühiskonnale eriti ohtlikke ja raskeid tagajärgi põhjustavaid kuriteoliike. Nende hulka kuuluvad narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslik sisse- ja väljavedu ning alates 27. aprillist 2025 ka rahvusvahelise sanktsiooni rikkumisega seotud kuriteod. Need kuriteoliigid on olemuselt piiriülesed, tuginevad keerukatele logistilistele ahelatele ja varjatud transpordiskeemidele. Ilma süsteemse võimekuseta jälgida kahtlaste sõidukite liikumist riigi territooriumil on nende kuritegude avastamine ja tõkestamine oluliselt raskendatud. Juurdepääs PPA üleriigilisele numbrituvastuskaamerate võrgustikule võimaldab jälgida salakauba teekonda - tuvastada ja jälgida sõidukeid, mida kasutatakse ebaseadusliku või keelatud kauba transpordiks piiripunktist sihtkohta sisemaal.

Eelnõu seletuskiri viitab SOCTA 2021. aasta hinnangule, mille kohaselt tegutseb 70% kuritegelikest võrgustikest enam kui kolmes liikmesriigis. MTA võitlus nende võrgustikega eeldab sarnaseid tööriistu, nagu on PPA ja julgeolekuasutuste käsutuses.

MTA on kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 126² lõike 1 alusel jälitusasutus, kes teostab iseseisvalt jälitustoiminguid. Automaatse numbrituvastussüsteemi (ANTS) ja teiste numbrituvastuskaamerate salvestiste töötlemine on kujunenud jälitustegevuses vältimatuks osaks vastavalt kriminaalmenetluse seadustikus sätestatule.

Nimetatud andmeid kasutatakse süstemaatilisel jälitustoimingute läbiviimisel eesmärgiga koguda teavet kuriteo ettevalmistamise või toimepanemise kohta, tuvastada sellega seotud transpordivahendeid, teha kindlaks nende liikumisega seotud asjaolusid ning koguda ja fikseerida hilisemaks menetluseks vajalikke tõendeid.

Näitena võib tuua kohtulahendi 1-24-6571, millega mõisteti eelmisel aastal süüdi kaks Eesti kodanikku suures koguses ebaseaduslike tubakatoodete käitlemises. Ajavahemikul 2024. aasta maist juulini toimetasi nad grupina tegutsedes ja erinevaid sõidukeid kasutades Lätist Eestisse vähemalt 560 000 sigaretti, millega tekitati riigile 97 860 euro suurune aktsiisikahju. Samuti on MTA hiljutises praktikas kaks narkokuriteo juhtumit, kus ligi 200 grammi amfetamiini konfiskeeriti tänu numbrituvastuskaamerate andmetele. Mõlemal juhul oli tegemist olukorraga, kus isikud tellisid narkootilisi aineid posti- või pakiautomaaditeenust kasutades, varjates teadlikult oma tegelikku isikut. Isikute tuvastamine ja tabamine sai võimalikuks tänu avalike kaamerate salvestiste ja numbrituvastuse andmete analüüsile, mis võimaldas siduda kahtluselaste sõidukid kuriteo toimepanemisega.

2024. aastal saatis MTA prokuratuuri 24 salakauba kriminaalmenetlust, narkootilise ainega seotud kriminaalasju oli 51 ja maksukuritegusid 13. Menetletud 88-s kriminaalasjas teostati jälitustoiminguid 33-s menetluses, mis moodustas koguarvust 37,5%.

MTA-l ei ole vaja numbrituvastuskaamerate salvestistele piiramatut või kontrollimatut juurdepääsu. Eesmärk on anda ligipääs samadel rangetel tingimustel, mis kehtestatakse eelnõuga PPA-le ja julgeolekuasutustele ning andmeid kasutatakse ainult seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks. Sarnaselt PPA-le ja julgeolekuasutustele antaks juurdepääs ainult nendele MTA ametnikele, kellel on see teenistusülesannete täitmiseks vältimatult vajalik.

Seega ei looks MTA kaasamine täiendavaid riske isikute põhiõigustele, vaid allutaks MTA tegevuse samale uuele, selgele ja rangelt kontrollitud õiguslikule raamistikule. MTA-l on nii strateegiline vajadus kui ka selge õiguslik alus kasutada PPA numbrituvastuskaamerate salvestisi oma ülesannete, sealhulgas kriminaalmenetluste tõhusaks läbiviimiseks. MTA

välistamine süsteemi kasutajate hulgast nõrgestaks riigi üldist võitlust organiseeritud kuritegevuse ja varimajandusega.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõu 670 SE § 13¹ lõiget 5, lisades numbrituvastuskaamera salvestistele juurdepääsuõigus ka Maksu- ja Tolliametile, sõnastades eelnõu 670 SE § 13¹ lõike 5 järgmiselt:

(5) Numbrituvastuskaamera salvestisele on seaduses sätestatud või välislepingust või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate ülesannete täitmiseks juurdepääs lisaks Politsei- ja Piirivalveametile ka Maksu- ja Tolliametil ja julgeolekuasutusel käesoleva paragrahvi lõikes 3 ning julgeolekuasutuste seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Koopia: Justiits- ja Digiministeerium
Riigikogu õiguskomisjon

Kaire Taar 5885 1372
kaire.taar@fin.ee